

Fra Buskjerhus til Canada

Af Else Svendsen, Calgary, Alberta, Canada

Indledning af Lisbeth Ejlersen, Hurup

En dejlig beretning fra Else Svendsen om den svære, men også spændende tid, efter at hun og søsteren Bitten immigrerede til Canada. Mange vil huske Elses beretning fra barndomshjemmet i Helligsø, som Årbogen bragte i 2001, hvor der fejlagtigt blev skrevet at Calgary lå i USA.

Billederne til historien er venligst tilsendt af Else Svendsen.

Efter min konfirmation ville jeg så nødt tjene på en gård, dette havde jeg allerede prøvet fra otte års alderen. Så mor sagde nej til dem som spurgte, i stedet kom jeg til Holstebro hos min ældste søster Elly og hjalp til i huset og passede hendes to børn. Efter et år tog jeg til København, hvor jeg havde tre søstre Elna, Bitten og Søster, som vi kaldte hende. Her lærte jeg senere at sy. Efter krigen rejste jeg til Oslo, hvor jeg var i 3 år. Bitten, som var udlært damefrisør i København, tog til Sverige. Bitten talte om Canada. Og hun rejste til Toronto, hvor hun var i et år, så kom hun tilbage til Danmark og købte en frisørsalon i Søborg og havde her en god forretning. Jeg syede hos Holbeck på

Strøget i København, og vi var faktisk begge to heldige, at vi havde et godt sted at bo. Men da Bitten spurgte mig, om jeg havde lyst til at rejse til Canada sammen med hende, sagde jeg ja uden at tænke for meget over det. Bitten solgte så frisørsalonen og ordnede alt på kort tid, hun både købte og gav mig billetten. Bitten talte og skrev engelsk, det gjorde jeg ikke, og på de få måneder der var, lærte jeg lidt engelsk, som dog ikke hjalp mig meget. Efter at have fået sagt det svære farvel til mor og far, søskende, veninder og venner følte jeg uvished, men det var for sent at ombestemme sig.

Immigranterne

Der skal mod, vilje, energi, humør og også håb om held til at immigrere. Den 29. april 1954 sejlede vi så med det Norske skib Oslofjord fra København, vi sagde farvel til Danmark og rejste ud i det ukendte. Oslofjord havde 456 passagerer plus besætning ombord. Og vi havde hver 100 dollar på lommen, det var alt som vi havde lov til at tage med, det var skrevet i vore pas. Det var jo en stor oplevelse at sejle med sådant et luksusskib. Den fineste mad mødte os norske, danske og få dansk-amerikanere samt en ung mand fra Finland. Nogle skulle til New York, men de fleste var immigranter til en ny fremtid i Canada. På skibet var der dans og underholdning hver aften, alle talte om hvor de skulle hen i Canada. Spændte, forventningsfulde, men også lidt bekymrede. Bitten og jeg skulle så langt, som vi kunne komme ud på Canadas vestkyst, Vancouver-øen, Britisk Columbia og byen Victoria. Ude på Atlanterhavet blev der en forfærdelig storm, Oslofjord gyngede slemt og de fleste blev søsyge. Kaptejnen sagde i højtaleren, at det var bedst at komme op fra kahytterne, og at et glas cognac

Notits fra Thisted Amts Tidende 29/4 1954.

Det norske skib »Oslofjord«.

ville hjælpe. Bitten var lidt syg, men jeg klarede det. Den norske sygeplejerske fik lungebetændelse og døde, så Oslofjord kom ind til Halifax Canada, med flaget på halv mast. Vi lagde til i havn 21, hvor alle immigranterne kommer ind. Den unge mand fra Finland blev taget af skibet på en bære, der blev sagt i højtaleren, om der var nogen som kunne tale finsk, for han kunne ikke tale engelsk. Da forstod jeg hvor svært det var ikke at kunne tale sproget. Det tog flere timer at komme igennem immigrationen. Stemplet i vores pas "Immigrant landed 6. maj 1954" på engelsk og fransk. Canada har to jernbaner Canadian National og Canadian Pacific. Vi skulle med den sidste. Vi fulgtes sammen med Einar Hartvigsen fra Harestad, som efter et besøg hos sin bror, der var barber i Calgary, skulle videre til Seattle, USA, samt en norsk pige som skulle besøge sin tante og onkel i Ontario. Vi stoppede i Montreal, Quebec. Her var vi det meste af dagen og så lidt på byen. De andre to skulle med jernbanen National. Så vi sagde her farvel til de sidste venner vi havde mødt på båden. Bitten og jeg tog toget til Toronto og var der i to dage, og så gik den lange rejse tværs over Canada i næsten 6 dage, forbi smukke søer og skove. Den vidstrakte prærie der næsten ingen ende har. Vi stoppede i de store byer. Canada er delt i 10 provinser og tre territorier, hver provins har deres egen hovedstad og regering, men regeringen i Ottawa bestemmer og der tales to sprog, engelsk og fransk. Calgary var det sidste stop

før de høje bjerge begyndte, og vi kom til Ranff og Lake Louise, et betagende syn med alle de smukke bjerge. Igennem Britisk Columbia nåede vi så Vancouver, hvor vi skulle med færgen til Victoria. Dette tog omtrent en 1½ time. Solen skinnede utroligt smukt (det skal helst ses) al den skønhed er svær at beskrive.

Victoria

Den er kaldt byen af blomster og haver og er hovedstanden i Britisk Colombia, her sidder regeringen, også selv om Vancouver er større end Victoria. Vi sejlede næsten ind til regeringsbygningen med den grønne græsplæne. De mange blomster, statuen af dronning Victoria og på en skråning var der skrevet med blomster "Velkommen til Victoria". Og så det store smukke Emgress Hotel. Jernbanerne har bygget disse hoteller utroligt flotte, de ligner næsten store slotte. Fra de gamle lampelygter hang der blomster, jeg tror mange ville holde med mig i, det er Canadas smukkeste by, og klimaet er varmt og dejligt. Vi fik en taximand til at køre os til et hotel, som var pænt og ikke for dyrt. Bitten fik fat på en avis og fandt et værelse hos et ældre engelsk ægtepar Mr. og Mrs. McPherson, som lejede deres stue ud med lidt møbler og en sovesofa samt en lille el-plade, som vi kunne varme vores mad på. Prisen var 30 dollars pr. måned. Vi skulle igennem deres køkken til toilettet. Vi havde jo brugt nogle af de 200 dollar på rejsen, så vi måtte passe lidt på. Den samme taximand kom til hotellet og flyttede de store kufferter for os til Burdett Avenue hos McPherson. Bitten og jeg var enige om, hvor heldige vi var at komme til denne smukke by ved Stillehavet, her ville vi bosætte os. Den næste dag var vi ude og se lidt på byen. Det var så hyggeligt og skønt det hele, og nu skulle vi bare finde arbejde. Vi studerede avisen, der var intet, og det var det samme flere dage og uger efter, så vi begyndte at gå ind forskellige steder. Alle gav os det samme svar: "Vi mangler ingen", vi ville tage det arbejde, der fandtes på hospitaler eller hoteller. Vi måtte igen betale husleje, og vi havde kun lidt penge til mad. Bitten havde mod for os begge to, jeg havde næsten mistet mit. En dag på vej

Regeringsbygningen i Victoria.

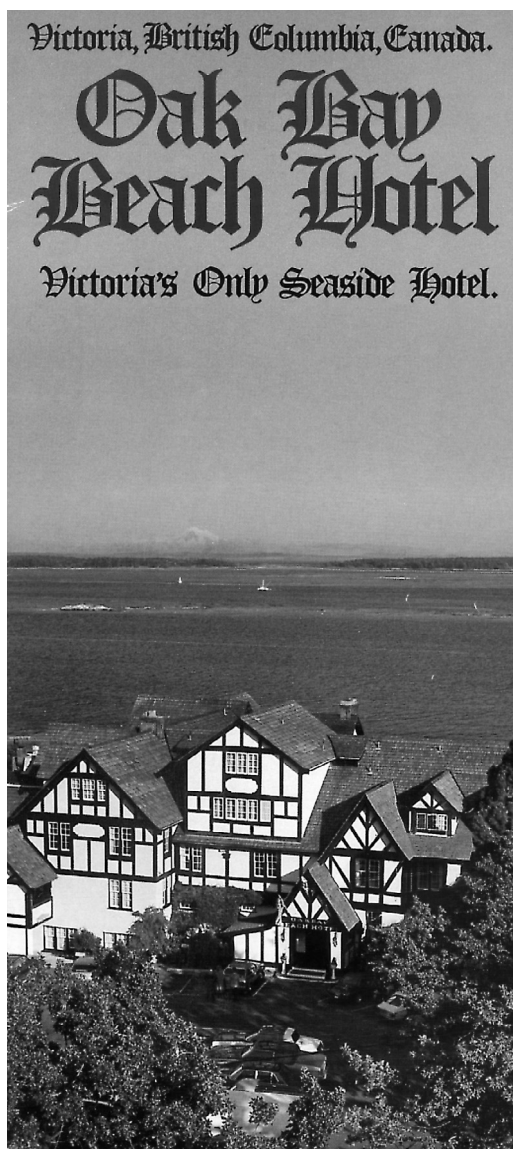
Emgress Hotel i Victoria.

hjem efter en trætsom og resultatløs dag stoppede der en bil, det var den samme taximand som havde hjulpet os med hotel og flytning. En meget tiltalende og pæn mand. "Er det jer to danske piger jeg kørte for? I ser ikke glade ud". Nej, sagde Bitten, for vi kan ikke finde et arbejde. Haddon Johnson, som han hed, sagde han kørte gæster til hoteller, og ville spørge efter arbejde for os. Der gik en uges tid og så kom han til vores dør og spurgte, om jeg som syede, kunne reparere gardiner på et hotel "Gamle England", deres syerske var syg. Jeg var der i fire dage, fire dollar om dagen ingen mad, så gik der igen nogle dage, og Mr. Johnson kom igen, han havde hørt, der var noget fest ude på landet for danskere d. 5. juni. Han ville køre os derud og spurgte om nogen kunne køre os hjem igen. Det blev Ernst Jensen fra Fårevejle, der kørte os hjem. Jeg kan ikke sige, at festen var en opmuntring, de fleste danskere havde kun lidt arbejde. Der var en Jensen fra Ålborg, han havde ingen arbejde, men hans kone vaskede biler. Han foreslog os at tage tilbage til Danmark igen, havde jeg haft pengene, havde jeg sikkert gjort det. Jensen mente, at der ikke var så smukt et sted på jorden som indkørslen til Ålborg ved nat. Selv om vi ikke havde været i Ålborg, mente vi ikke, det kunne sammenlignes med smukke Victoria. Vi havde nu kun 2 dollar og 38 cent tilbage, og snart skulle huslejen betales igen. Vi skulle bruge 15 cent til brev hjem, så mor og far ikke skulle bekymre sig for os uden breve. Vi gik ind på et hospital, spurgte om vi kunne hjælpe med rengøringen for et måltid mad, svaret var nej. Nogle dage senere kom Johnson og fortalte, at han havde talt med Mrs. McDonald, som ejede Oak Bay Beach Hotel, de manglede en til at gøre værelser rene, og han havde også talt med en frisørsalon i nærheden af hotellet, der muligvis manglede en damefrisør. Bitten sagde, du må tage det arbejde på hotellet Else, mit engelsk var ikke godt, selv om vi prøvede på at tale engelsk sammen, 3 ord du aldrig må glemme, sagde Bitten "undskyld, mange tak, og vær venlig", det bruges mange gange om dagen. Der var mere end 1/2 time at gå, der var ikke råd til bussen. Jeg skulle op og tale med Mrs. McDonald. Bitten

havde skrevet ned, hvad hun mente, jeg ville blive spurgt om. Taler du engelsk, har du gjort det arbejde før osv. Jeg øvede mig hele vejen, det gik helt godt for de første fire spørgsmål, så gik jeg i stå. Mrs. McDonald sagde, du taler nok ikke engelsk, men du kan få arbejde fra 7.30 morgen til 16.00 eftermiddag, 1/2 times frokost med te og varm mad, lønnen er 90 dollar pr måned betalt hver den første. Mrs. McDonald var en høj, slank, velklædt flot dame, af skotsk baggrund. Hun havde en antik shop på hotellet og rejste meget på indkøb i Europa. En rigtig forretnings dame at tale med.

Oak Bay Beach Hotel

Den første dag skulle jeg arbejde sammen med Elisabeth, der skulle være to til at rede senge. Der bruges tæpper og ingen dyner, lagnerne skulle foldes i læg i benenden af sengen. Alle værelser havde antikke møbler. Elisabeth talte utroligt hurtigt, heldigvis stoppede hun aldrig, for jeg ville ikke kunne svare tilbage, forstod ikke et muk af hvad hun sagde, kun to ting, hun troede at folk i Europa sov i alkovesenge, og at de alle talte det samme sprog. Så da vi kom til frokost, ville hun, at jeg skulle sidde ved siden af en af mine landsmænd fra Europa, en ung gartner. Hotellet havde en smuk have der lå lige ud til Stillehavet, Elisabeth blev skuffet, Peit som gartneren hed, var hollænder og talte også kun lidt engelsk. Jeg ved ikke, om han nogensinde lærte at sige Vancouver og Victoria. Hollændere kan ikke sige v, men bruger f i stedet for. Den næste dag skulle jeg så arbejde sammen med Mrs. Palliser, en lille forslidt dame på 62 år, som var nødt til at arbejde til hun blev 65 år. Hun havde et lille hus, og hendes mand lå på hospital i Vancouver efter en hjerneoperation, og han kunne ikke genkende hende. Deres eneste barn, en datter, var død før hun blev 30 år. Jeg havde energi for os begge to, og vi blev hurtigt gode venner. De andre piger ville ikke arbejde sammen med Mrs. Palliser, fordi hun var for langsom. Hun var et sødt og kærligt menneske, som jeg kom til at holde meget af. Hun inviterede mig med hjem og hjalp mig meget med at lære engelsk.

En uge efter at jeg begyndte på hotellet, fik Bitten arbejde på frisørsalonen nær hotellet, men efter få dage, fik hun at vide, at hun skulle op til eksamen, som et bevis på at hun var udlært damefrisør. Jeg måtte tage en dag fri og være hendes model, jeg tror det kostede 5 dollar for beviset, og vi havde ingen penge. Vi skyldte allerede 1/2 måned for husleje. Bitten satte hår og gav Mrs. McPherson en permanent og lovede, at vi ville betale, så snart vi kunne, og de var søde nok til, at vi kunne blive boende. Mr.

Johnson kom forbi, når han vidste, at vi havde fri, og når han tog folk på ture, og der var plads, inviterede han os med. Vi så den smukke Butchart Garden, som har over 30 forskellige skønne haver. Mr. Johnson sagde, at vi var studenter, og så kom vi ind gratis. Vi så mange skønne steder, på de mange ture vi var på, og Mr. Johnson var en perfekt gentleman. Dengang for 50 år siden var der på hotellet ved siden af værelser også lejligheder, stue, soveværelse og badeværelse med udsigt over haven og Stillehavet. Når jeg ved enden af dagen kunne se at Mrs. Palliser var træt, tilbød jeg at gøre den sidste lejlighed ren. Det var jo bare for millionærer og rige mennesker. I lejligheden boede der en ældre dame, altid elegant klædt, hun var fra Californien, havde en flot åben bil og en chauffør til at køre for sig. Hun hed Mrs. Booth. En dag da jeg mødte hende på gangen, spurgte hun, er du dansker? Ja, sagde jeg. Hun talte meget langsomt, pegede på sit ur, klokken fire kom ind hos mig, så bestiller jeg te og kager, så vil jeg vise dig billeder fra Danmark, for der har jeg været. Jeg sad sammen med den kære dame med teen og kagerne, og Mrs. Booth fandt sit fotografialbum frem. "Her boede jeg sammen med de søde mennesker på Amalienborg", hun sad ved siden af Kong Christian d. X og Dronning Alexandrine. Mrs. Booths datter var gift ind i den kongelige familie, men hendes datter var nu død. En datterdatter bor i Danmark. Mrs. Booths søn var blevet dræbt ved en bilulykke i Californien, og det var hans kammerat, der var hendes chauffør. Mrs. Booth gav mig 20 dollar i drikkepenge, og gjorde det herefter hver uge. Da jeg kom hjem med de første 20 dollar, foreslog jeg, vi skulle købe kaffe, men Bitten mente, at vi skulle give dem til Mrs. McPhersons, så de kunne se, at vi ville betale vores husleje. Mrs. Booth var en utrolig sød dame. En dag hun havde fået ordnet sit hår, spurgte hun: Er det din søster der arbejder på frisørsalonen? Fra den dag gav hun Bitten 10 dollar om ugen. Mrs. Booth viste os megen venlighed. Ernst Jensen kom og besøgte os en engang imellem. Bitten havde fri om søndagen, og Ernst tog Bitten med hen til nogle danske venner, Rita og Paul Jensen. Bit-

Butchart Garden.

ten tilbød at permanente Ritas hår, og Rita inviterede mig med til deres første hjem i Canada. De var meget gæstfrie, Paul arbejdede på en savmølle, og Rita på et vaskeri. De var kommet til Canada i 1948 med 250 dollar og tre børn, den ældste var 10 år. Hanne, som var den ældste, fik et legat til universitet i Oslo for 1 år, og blev senere professor og taler perfekt dansk, norsk, engelsk og fransk, Lis og Palle blev skolelærere. Venskabet med de kære har nu været i over 47 år. Om aftenen når vi kom hjem, var det tit, vi bare sad og så ud af vinduet. Der var en karnap med tynde gardiner, for vi havde ingen radio, kun få havde fjernsyn. Vi lagde mærke til, at der var en mand ovre på den anden side af gaden, der hver aften ved 7-tiden gik ned ad gaden. For enden af gaden lå en lille forretning som solgte brød, mælk og cigaretter. Manden havde altid en pose med hjem. En dag hvor jeg kom lidt senere hjem, spurgte Bitten: Vil du gerne have en kop kaffe Else? Åh, har du kaffe? Nej, sagde Bitten og forklarede at

manden på den anden side af gaden, mente han var en kammerat af vores ældste bror Helge, som havde været i marinen i København, og han havde sendt et billede hjem af ham og en kammerat. Billedet var vel over 20 år gammelt, og bag på billedet stod der: Helge og Ejnar Nørgård, vi havde aldrig hørt, at Helge skulle have forbindelse med den mand. Det var dog det vildeste, jeg havde hørt, hvorfor skulle den mand være i Canada og i Victoria og bo ovre på den anden side af gaden over for os, det ville være lettere at finde en nål i en høstak. Hvad med kaffen? Ja, hvis det nu ikke er manden, så er han måske gift og inviterer os på en kop kaffe. Jeg vidste med 100 procent sikkerhed, at det ikke var Ejnar Nørgård, men der var noget i Bittens stemme, som fortalte mig, at hun var ked af det. Så vi begav os ud på gaden og mødte manden på hjemvejen. Bitten sagde: Undskyld hr., er deres navn Ejnar Nørgård? Han stod stille og sagde, ja det er, han spurgte
Helge (den høje) og Ejnar Nørgård.

ud om Helge, der var på Grønland. Vi blev ikke inviteret på kaffe, men nu havde vi noget at skrive hjem om, og kunne sende en hilsen til Helge. Vi talte aldrig med Ejnar Nørgård igen, og Bitten var ked af det. Den næste dag da jeg kom hjem, sad hun med foden i sæbevand, for flere år siden, havde hun på Finsens institut i København fået fjernet begge de store tånegle, en lille rod havde nu givet betændelse. Det så grimt ud, og hun kunne dårlig stå på foden. Bitten havde kun arbejdet på salonen i 3 uger, vi var endnu ikke i sygekasse, og det kunne koste hundredvis af dollars. Mr. Johnson kom forbi, du skal til doktor, vi kendte ingen doktor. Mr. Johnson sagde, der bor en længere nede i gaden, Dr. Felix, og tilbød at køre Bitten derned den næste dag. Dr. Felix var en flink mand og hollænder, du skal opereres og roden må fjernes. Bitten spurgte, hvor meget det ville koste? Hvis du har nogen, der kan køre dig på hospitalet og hjem igen, så du ikke skal være på hospitalet, så bliver det billigere. Dr. Felix spurgte, hvor har du fået operationen gjort før? På Finsens Institut. Der har jeg selv arbejdet, sagde Dr. Felix. Mr. Johnson kørte den næste dag Bitten til hospitalet og derefter hjem igen. Det var meget pinefuldt, Mr. og Mrs. McPherson hjalp Bitten på toilettet og gav hende

suppe til frokost. Jeg måtte ned på salonen og forklare, at Bitten ikke kunne arbejde de næste 3 uger, og at vi håbede, at hun fik lov til at beholde sit arbejde, det gjorde Bitten. De første par uger med en sko og en sok på den dårlige fod. Så kom regningen fra Felix 450,-\$, vi måtte ned og aftale, hvor meget vi kunne betale på afbetaling. Kontordamen sagde, det er bare 4 dollar og 50 cent, for det han havde lånt på hospitalet. Dr. Felix havde sagt: Jeg vil hjælpe den danske pige. Vi kunne bare sige så mange tak med et takkekort og en buket blomster. Dr. Felix er for længst død, men aldrig glemt. Fremtiden begyndte at se lys ud, vi fandt en lille lejlighed nær hotellet, stue, soveværelse, køkken og badeværelse møbleret - 50 dollars pr måned. Vi var faldet godt til i Victoria, jeg fik af og til drikkepenge på hotellet, så vi havde sat lidt penge til side, og vi kendte både canadiere og danskere. Så nærmede vi os 1. oktober 1954. Mrs. McDonald kaldte mig ind på kontoret, der var ingen arbejde for vinteren, men jeg var velkommen til at komme tilbage næste forår. Bitten fik samme besked. Vi var på arbejdskontoret, der var ingen arbejde, og de foreslog os at tage til Calgary. Vi turde ikke blive i Victoria, vores penge ville ikke slå til hele vinteren. Mrs. Palliser græd og gav mig et yndigt smykke, vi var helt sikre på, at vi ville komme tilbage til Victoria. Vi sagde farvel, men på gensyn til Mr. Johnson der havde været så venlig, og som havde hjulpet os så meget. Mrs. Palliser foreslog, at vi skulle tage ind på KFUK i Calgary og så ville hun sende vores post dertil. Ernst Jensen var blevet meget glad og interesseret i Bitten, han tilbød at tage os over med færgen til Vancouver i hans bil, han ville så køre os rundt og se, om der var arbejde der. Vi tog et motel for 2 dage, men det var lige så håbløst som i Victoria, så vi sagde farvel til Ernst, og lovede at lade ham vide, hvordan det gik i Calgary. Det var næsten 2 dage med toget, vi sad op om natten, det var billigere. Det var aften, da vi ankom, åh de mange lys, jeg tænkte, havde vi bare kendt et menneske. Bitten sagde, se den store by, hvor vi har anledning til at møde mange mennesker.

Calgary

Vi tog en taxa til KFUK, en meget uvenlig dame tog imod os, 1 dollar for at sove i etageseng det var udmærket, skriv jeres navne i bogen, der er et brev til jer. Det var fra kære Mrs Booth, der ønskede os alt det bedste, og der var 20 dollar med. Damen fik øje på vores kufferter, har i bagage med? Så kan i ikke være her. Så måtte vi igen have fat på en taxa, og vi boede på hotel natten over - fire dollar. Vi fik fat på en avis for at finde et sted at bo. Danskerne i Victoria havde sagt, at Calgary var så koldt, at vi ville fryse ihjel om vinteren. Der var varmere end Victoria, det var den varme vind, der var blæst ind over bjergene og som kaldes "Chinook", vi fandt en lille lejlighed i et hus på anden sal, stue, køkken med el komfur, isskab, alt hvad vi havde brug for. Sovesofa og badeværelse skulle vi dele - 50 dollar pr. måned. Det var kun for 6 måneder, damen der boede der var på sanatorium, det passede os fint, for i Calgary ville vi kun være et halvt år. Den næste dag på arbejdskontoret sagde damen, hvordan kan i to piger finde på at komme til Calgary på den tid af året, her er ingen arbejde. Bitten skulle igen tage en eksamen, hver provins forlangte det. Efter 3 uger i første del af november, var der en skrædder som søgte hjælp. Bitten foreslog, at hun skulle tale for mig, det var nede i byen. Mr. Leathem var fra Nord Irland, Belfast, hans kone var canadier og syede også. Mr. Leathem blev meget irriteret, da han så mig, han troede, at han havde hyret Bitten som kunne tale engelsk. Hvor er din saks? En håndværker medbringer sin egen, så fandt han en bog frem og pegede på den, han ville bestille. 24 dollar - en hel ugeløn kostede den. Du er her for at sy, og det er det jeg betaler dig for, jeg giver ingen ros. En lynlås må tage 12 minutter, ingen knappenåle eller rining. Han viste mig at lynlåsen blev sat ind fra bagsiden - en god måde - og jeg fik det lært. En bunke tøj var lagt på min symaskine, det skulle sys den dag. Dagen var fra 7:30 morgen til 17:30 aften, lørdag til kl. 14:00. 24 dollar pr uge, en times frokost, lørdag dog kun 1/2 time. Ingen talte, kun lyden fra symaskinerne, eller lyden fra når der blev presset tøj, eller når der blev talt til en kunde. Vi nærmede os 17.30, mine tårer

brændte, jeg tænkte på systuen hos Holbeck i København og de søde piger der. Hvordan skulle jeg holde ud i et 1/2 år, og være her hos disse uvenlige mennesker. Jeg hørte Mr. Leathem sige: Hej John og Mrs. Johnson. Der stod i døren en højest mærkværdig høj mand med pels og skindhue, og ved siden af ham en lille dame. Han havde en stor papirspose i hånden, der hang noget tøj ud af den, det viste sig senere at være støvklude. John kikkede på mig, Mr. Leathem sagde: Vi har fået ny syerske, og spurgte ligegyldig: Hvor er det du siger du kommer fra? Danmark, sagde jeg.

Pludselig tager John kosten og dansede rundt på gulvet og sang på svensk, hans glæde var endeløs. I det samme stod der en velklædt mand i døren, Papa, hvad er det du laver? Åh, sagde John, der er en skandinaver her, en danska flicka, jeg kan tale med hende, og hun forstår hvad jeg siger, og det gjorde jeg. Min veninde Anna-Greta i København var svensker. John Johnson fra Småland kom sammen med sin bror som 17-årig til New York. Gik det meste af vejen til Canada og blev her gift med Mrs. Johnson (som John altid kaldte hende). Hun var engelsk, og sammen fik de sønnen Erni, som var blevet gift og havde fået fem børn. Han kom hver aften, og hjalp de gamle forældre med at gøre rent i den store bygning. Han havde fået en god uddannelse. John kom aldrig tilbage til Sverige, og han havde ikke set sin bror i de mange år, havde derfor ingen at tale svensk med. Vi blev hurtigt gode venner. Jeg blev inviteret til en fin skøjteopvisning, Erni kørte os dertil. Husk mor, sagde Erni, lad Papa snakke med danska flicka, og John forklarede alt på svensk. Jeg var med dem hjemme til kaffe, Mrs. Johnson kan bedst lide hendes te, men du og jeg skal have kaffe, for det drikker de i Scandinavia. De boede i et lille spartansk hus, men den hjertelighed de viste mig var altid en stor opmuntring. Hver dag, når de dejlige mennesker kom ind på skrædderstuen, og John lyste op når han så mig, varmede det mig. Bitten fik arbejde lige i nærheden af hvor vi boede, vi så i avisen, om der var en Lutheransk kirke i nærheden, vi fandt ingen i Victoria. I København havde vi gået i Vor Frue Kirke,

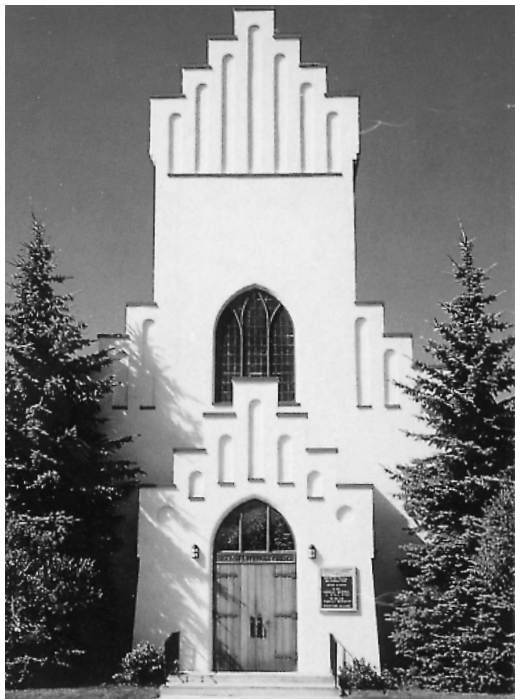
Brorsons og i KFUK. Vi kunne tage bussen, når vi ville til Sharon Lutheran Kirke, det viste sig at være bygget i dansk stil, og en venlig mand stod i døren og bød os velkommen. Han hed Mikkelsen, og det gjorde vi jo også. Pastor Pedersen, der var fra Chicago, kom vi til at kende godt. Gudstjenesten var på engelsk, vi var ofte inviteret hos Pastor Pedersen til middag, og Bitten ordnede Mrs. Pedersens hår. Den første søndag mødte vi et ældre ægtepar, Laura og Martin Clausen, de fik vores adresse og kom samme aften med æblepie, og hos dem var vi ofte på besøg. I kirken mødte vi en anden immigrant, Carsten Sørensen fra Randers som også kom og besøgte os. Tidlig en morgen føltes det meget koldt i lejligheden, alle vinduer var frosne, og da vi åbnede døren, sneede det. Vi havde ingen radio, så vi kendte ikke temperaturen. Vinterfrakken blev fundet frem, jeg kunne høre hvert trin som jeg tog, jeg havde ingen vinterstøvler. Mine hænder, fødder, øjne og mund var frosne, da jeg nåede ned i byen. Temperaturen lå lige under 30 graders kulde. Vinteren var kommet til Calgary. En af Bittens kunder fortalte, at der var lutefisk middag i den norske klub den 18. november. Vi ville gå derned, måske ville vi møde nogle nordmænd fra Oslofjord. Vi havde ikke råd til at spise med, men der var dans bagefter, det kostede 1 dollar for os hver at komme ind. Ved døren stod der en meget fornøjelig dame, Daisy Stokke, velkommen i danske jenter, der er en mand her i skal møde, han kommer her meget sjældent, men det er hans søsters fødselsdag, så han er her sammen med sin bedstefar, mor og søster, og han har både bil og fjernsyn. Bitten og jeg morede os og Daisy kom med Gilbert Svendsen, som ikke talte norsk, så han talte mest med Bitten. Efter dansen blev vi inviteret hjem til Gils mor til kaffe (vi mødte ingen i den norske klub som vi kendte). Gil kørte os hjem og spurgte, om vi havde lyst til at se byen Banff, så ville han køre os derhen den næste lørdag. Ja tak, men vi betaler benzinen, sagde Bitten, og vi havde en fornøjelig dag i Banff. Gil gav frokost i den smukke hvidklædte by med de høje bjerge. I begyndelsen af december bankede det på vores dør, det var Ernst Jensen fra Victoria,

som havde fundet et værelse i nærheden, og som nu kom engang imellem på besøg.

Vores første jul i Canada

Gil kom en uge før jul med norske småkager fra hans mor, han inviterede os til en aften i juledagene hos hans forældre. Vi købte ingen juletræ eller pynt, men vi havde købt en lille flæskesteg til juledag, canadier fejrer ikke jul juleaften, men bruger den engelske skik juledag. Vi skulle arbejde til 17:30, så det ville være for sent at lave julemad. Da jeg kom på arbejde juleaftensdag, lå der en fin indpakket julegave på min symaskine, jeg troede at det var fra Leathems. Der stod på pakken: God jul til danska flicka fra John og Mrs. Johnson. De hjertelige kære mennesker: En fin natkjole med en masse blonder på. Så med pakken under armen gik jeg hjem, imens jeg tænkte på julen derhjemme hos mor og far. Bitten og jeg holdt altid jul der undtagen de år, vi var i Oslo. Jeg kom nær derhen, hvor vi boede, hvor der duftede dejlig af julemad. Jeg tænkte, at der måske boede skandinaver i nærheden. Der var en lang trappe udenfor op til vores køkkendør, den knagede så fælt, når det var koldt. Der var lys i køkkenet, halvvejs oppe ad trappen åbnede Ernst Jensen døren, Glædelig jul Else, han havde lånt nøglen af Bitten og havde lavet den dejligste julemiddag, stegt gås med æbler og svesker, rødkål, kartofler og sovs. Vi sad os tre omkring det lille bord i det lillebitte køkken og nød den dejlige mad. Der gik 46 år igen før Bitten og jeg fejrede juleaften sammen, og det var her i Calgary, men da var Ernst død. I juledagene var vi så en aften hos Gils forældre sammen med Daisy og hendes mand. Gennem Gils barber, som viste sig at være Einar Hartvigsens bror, vi fik nyt om Einar, den eneste vi hørte om fra Oslofjord. Gil inviterede mig til nytårsbal, og her blev min fremtid bestemt. Vi flyttede igen, Bitten og jeg, til en skotsk dame Mrs Silina Glover til en større lejlighed, også på anden sal, 75 dollar. Vi havde mødt Ingerlise Christiansen i den danske klub, og hun lejede soveværelset, så det blev 25 dollar til hver. Mrs. Glover var alene, hun klippede hække for folk,

Sharon Lutheran Church.

for at få det til at gå rundt, hun var lidt over 70 år. På den anden side af gaden, lå der en stor kirke, Grace Presbyterian Kirke, hvor Mrs. Glover gik. Fra begyndelsen lod hun os vide, ingen spiritus i huset. Hun havde lovet sin far, da hun var 9 år, at hun aldrig ville drikke, heller ikke have en støvsuger eller en vaskemaskine i huset. Om sommeren stod hun ude i haven i et stort kar fyldt med tæpper og andet, vand og sæbe og trampede i det, til hun mente, at det var rent. Hende og hendes mand var skilt, for han kunne lide en øl, det kunne hendes to sønner også, så de besøgte hende aldrig. Når det var mors dag græd hun, så vi prøvede at gøre noget specielt for hende, Bitten ordnede hendes hår, og vi blev hendes familie. Vi havde en grammofonplade med sangen: Nu går våren gennem Nyhavn. Mrs. Glover elskede melodien, spil den for mig piger, vi nænne ikke at fortælle hende, at det drejede sig om drikkevarer, og ikke om så pæne piger, men danse kunne hun, hver fredag aften var der gammeldags musik i radioen. Og i de små oplyste huse dansede folk, jeg tror, at hele

gaden var fyldt af skotter. Vi skulle altid have en svingom fredag aften, når vi kom hjem med Mrs. Glover, før vi gik ovenpå. Bitten og Ernst blev gift i Sharon Lutheran Kirke d. 2. oktober 1955. Mrs. Glover så meget bekymret ud, da Bitten inviterede hende med til brylluppet. Først måtte hun spørge præsten i den presbyterianske kirke, om en lutheransk kirke nu også var en kristen kirke. Hun kom glad tilbage, præsten sagde, at hun roligt kunne gå der. Jeg var Bittens brudepige, og Gil var bedste mand for Ernst (forlover). Der var en lille fest bagefter i en af Bittens kollegaers lejlighed med smørebød og andet. Der var Mrs. Glover, Gils mor Ingerlise og Karsten og venner fra frisørsalonen. Bitten og Ernst tog nogle få dage af sted til Victoria, og det betød så farvel til en kærlig søster, som havde været så god imod mig, uden hendes hjælp havde jeg ikke klaret det. Taknemligheden vil vare hele livet ud, åh, hvor blev der tomt uden Bitten.

2. oktober 1955. Bitten og Ernsts bryllup.

Gil og Else.

Den første begravelse i Canada

John Johnsons største ønske var at besøge sin bror i New York, og Erni hans søn, opfyldte hans ønske. Efter at John kom tilbage, blev jeg inviteret til kaffe, og John fortalte om mødet med sin bror, og at de begge to kunne tale svensk sammen. En dag kom Erni og fortalte, at hans Papa var på hospitalet, og John døde få dage efter. Jeg ville vise John den sidste ære. Mrs. Leathem og jeg gik til begravelsen. Begraveshjemmet var fyldt af folk, John havde været så vellidt for hans hjertelighed. Erni talte smukt om hans Papa, som havde slidt så hårdt og havde sørget for en god uddannelse til ham, og han var glad for, at hans Papa fik opfyldt ønsket med turen til New York. Og at han havde mødt den danska flicka, han kunne tale med. For at komme ud fra begraveshjemmet skulle vi forbi den åbne kiste, der lå kære John i sit allerbedste tøj, jakke, hvid skjorte og slips. I mit stille sind takkede jeg kære John for den hjertelighed, han havde vist mig på den dag, jeg havde manglet det mest. Mrs. Leathem fortalte, da vi kom tilbage, at jeg havde grædt. Hvorfor spurgte Mr. Leathem? John var gammel og fattig, dem der havde været så heldige at kende John Johnson fra Småland, havde arvet de rigeste minder. Efter mere end 2 år hos Leathems var tøjbunken på min symaskine blevet større, og lønnen steget til 27 dollar om ugen. Så så jeg i avisen, at der var et arbejde i Lake Louise i 5 måneder, på et motel med 9 huse, for 5 måneder. Jeg skulle sætte 5 piger i arbejde med at gøre husene rene, tælle porcelæn og bestik, tælle og sende vasketøj til vask i Banff. Til halvdelen af husene skulle der syes nye gardiner, og det sidste vi skulle gøre om dagen, var at lægge lågene på skraldespandene, for bjørnene ville ellers tømme dem om natten og lave en masse svineri. Det var godt betalt, men en lang dag fra 6 morgen til næsten midnat. Et ungt par Mr. Og Mrs. Gourlay ejede motellet, de var lette at gøre tilfredse og taknemlige. Sommeren gik meget hurtigt, de gav mig både en bonus og en bryllupsgave. Den første oktober tog jeg tilbage til Calgary for at sy min brudekjole. Gil og jeg blev gift den 20. oktober 1956 i Sharon Lutheran Kir-

ken, en skøn dag. Jeg arbejdede i en kjoleforretning, til vi fik vores ældste søn Mark, og Stephan, vores yngste søn, fire år senere. En dag på den rullende trappe i et magasin, så jeg Bill, som jeg kendte fra Oak Bay Beach hotellet. Jeg kaldte på ham og sagde, vent på mig, han klappede i sin hænder, du taler jo engelsk, ja, det var lige så besværlig for andre, når man ikke kan tale sproget. Bill fortalte at Mrs. McDonald var omkommet på en af hendes antik rejser ved en flyveulykke. Hotellet var solgt, alt var lavet om, Mrs. Booth boede på Empress hotellet. Bitten og Ernst rejste fra Victoria til USA, til New Jersey nær New York, og senere til Californien, hvor de havde deres søn og datter. Så til Sverige, hvor deres yngste søn var født, så til Australien. Bitten bor nu i Kalundborg. Når Gil og jeg besøgte Victoria, var vi sammen med Haddon Johnston, til han ikke var der mere. Kære Mrs. Booth, der trods sin egen sorg, viste så meget hjertelighed til sine medmennesker, døde på Empress Hotellet. I 1967 ved Canadas 100 år, blev jeg canadisk statsborger og jeg sang med ære.

*Oh Canada! Our home and native Land!
True patriot love in all thy sons command
With glowing hearts we see the rise
The True North strong and free!
From far and wide, O Canada,
We stand on guard for thee
God keep our land glorious and free!
O Canada, we stand on guard for thee
O Canada, we stand on guard for thee*

Men jeg glemmer aldrig
*I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme
der har jeg rod, derfra min verden går
Du danske sprog! Du er min moders stemme
så sødt velsignet du mit hjerte når
Du danske, friske strand
hvor oldtids kæmpegrave
står mellem æblegård og humlehave
dig elsker jeg, Danmark mit fædreland!*

Vi må altid huske, at vi som danskere har et ansvar for at repræsentere Danmark, hvor vi var født og Canada der adopterede os til vores største evner og forpligtigelser.